„Kanadai Magyar Ujság"
egyesitve a
"KANADAI MAGYAR HIRLAPPAL"
Kanada és az angol birodalom legelterjedtebb, vezető magyar hetilapja amely mindenkor önzetlenül védi meg az idegenbe szakadt magyarság érdekeit és a kanadai polgárokat megillető jogokat igyekszik kivivni minden honfitársunk számára.
Előfizetési dij egy évre: $3.00. Az Óhazába és külföldre egy évre $4.00
Szerkesztőség és kiadóhivatal 375 Hargrave St WINNIPEG, Man.

BRANTFORD
BRIDGEBURG
CALEDONIA
CHIPPAWA
CROWLAND
FORD CITY
FORT ERIE
FORT WILLIAM
GALT
GUELPH
HAMILTON
KITCHENER
MONTREAL
New WATERFORD
NIAGARA FALLS
OSHAWA
OTTAWA
PORT COLBORNE
PORT ROBINSON
QUEBEC
ST. CATHARINES
SPRING HILLS
SUDBURY
SYDNEY
TORONTO
WELLAND
WINDSOR

Kelet- és Nyugat Kanadai Magyar Ujság

CANADIAN HUNGARIAN NEWS

BEKEVAR
CANA
CALGARY
COALHURST
EDMONTON
ESTEVAN
HALMOK
KAPOSVAR
LEASK
LETHBRIDGE
NORBURY
OTTMON
PLUNKETT
RAYMOND
REGINA
SASKATOON
SAXONHILL
SOKHALOM
SZT. LASZLO
SZEKELYFOLD
SUMAS
TABER
VANCOUVER
WAKAW
WEYBURN
WHITEWOOD
YORKTON

„Canadian Hungarian News"
Combined with the
"CANADIAN HUNGARIAN JOURNAL
An Independent Weekly Published in the Magyar Language. Circulating in all the Provinces of the Domonion of Canada and largest of all Hungarian Papers within the entire British Empire.
Editorial Offices and Printing Plant 375 Hargrave St., WINNIPEG, Man.
Yearly Subscription $3.- to Foreign Countries $4.-

VOL. IX. EVFOLYAM — 375 HARGRAVE ST. WINNIPEG, MANITOBA, 1932. MÁJUS 5 CSÜTÖRTÖK — No. 18 SZAM

METROPOLITAN PASSAGE

A FEATURE-ARTICLE ON HUNGARY

By JOSEPH HERGESHEIMER

Reprinted from the April 30. issue of 'THE SATURDAY EVENING POST', the greatest Magazine in the world, with a paid-up circulation of not less than 3,000,000.

For the first time, actually, it seemed that in Budapest I was in a strange land. Hungary, it was plain, was not wholly Europe. It was definitely colored and formed by the East. The East had been faintly perceptible in Vienna; in Budapest it was apparent. For a hundred and fifty years the Turks had been rulers there.

The language, for one thing, was totally different from any I had heard or seen printed before: I stood in my bathroom at the Hungaria Hotel and gazed with a sense of helplessness at the word Meleg on one of the water taps, the other was marked Hideg. I had known, until then, what "hot" and "cold" were in every land to which I had traveled, but in Hungary I was lost. Meleg and Hideg! I discovered at once which was which, and returned to an immense bedroom faced upon the Danube River and the high hills of Buda immediately beyond. The room itself was so extraordinary, so engaging, that I realized I would again spend most of my time, my interest, upon one place and ignore countless others of apparently far greater importance.

I surveyed, from a shallow balcony a part of the Corso and Danube between two suspension bridges. It was all enveloped in a gray rain. Directly under me, the Corso — a broad promenade for pedestrians, had a row of chairs and trees at its outer edge; beyond that there was a narrow walk bounded by a low stone wall and railing; beyond again there was a double-tracked system of electric cars, and then the paved quays were continuous with the river. On the left, across the Danube, the fortress crowned a precipitous bluff of green foliage and white stone; on the right the castle lifted its green, copper-sheathed domes above gray stone walls, its terraces and thickly, symmetrically, planted trees descending sharply to the river. The Danube, between its stone embankments, was chalky gray. White river steamboats, their black stacks with white bands laid back flat on deck, passed, calling along the quays.

Before dusk the rain stopped, the clouds broke away above the heights of Buda, and the Corso rapidly filled with people. I left the hotel, turning to the right, and I was immediately impressed with the vigor, the animation, of the Hungarian nation; the inhabitants of Budapest, unlike the Viennese, were charged with a racial vitality. They accupied the benches and chairs that lined their Corso, they were part of the moving throng, with emphasis. Their voices were strong and vivid; their gesticulations were hardly short of violent. Yet they were, a cheerful people; it was evident that they enjoyed life; the Hungarians had, I could see, the innate vigor that distinguished Berlin. They were, in spirit, remarkably like us. That surprised me, for the Hungarians had been bitterly oppresed; their country had been repeatedly dismembered, their nationality subjected to barbarous tyrannies. But the people, it was plain had survived all their disasters. They were, like the quality of their voices, animated and strong.

It might be that the ages of almost ceaseless struggle had beaten them into a ringing metal; the spirit of their race and land, their music and traditions, probably had been kept alive by adversity. There had been no softness, little ease, in the history of Hungary. A vigorous and warlike—in other words, natural—people who had not, for example, been too much educated; they were, so far, innocent of the civilization that had brought Austria to a perceptible end. Yes, except in an especial living form of music, the Hungarians had largely escaped the destructive refinements of art.

(To be Continued)

Bomba a CPR gyors alatt

A dukoborok meztelen felvonulásairól hirhedté vált Nelson british-columbiai városkától mintegy 16 mérföldnyire nyugatra, Thrums megálló közelében dinamittal szétroncsolták a vasuti kitérő váltóberendezését, kétségtelenül azzal a célzattal, hogy kisiklassák a kelet felé robogó Canadian Pacific gyorsvonatot.

Szerencsére a bomba közvetlenül azután robbant fel, hogy a szerelvény utolsó kocsija is elhaladt és igy senkinek sem történt baja. A darabokra szaggatott váltót azonnal kicserélték a pályamunkások, a tettesek kilétének felderitésére pedig szigoru vizsgálatot inditottak. A helyszinre kiszállott bizottság megállapitotta, hogy ha idejében robban fel a pokolgép, ugy semmi sem tarthatta volna vissza a vonatot a pálya melletti mély szakadékba való zuhanástól és bizonyára több utas életét veszti a szerencsétlenség következtében.

Kudarccal végződik a leszerelési konferencia?

Immár hetek óta tanácskoznak az egyes országok kiküldött ei a svájci Genfben a leszerelésről, mialatt Ázsiában nyiltan a világ többi részén pedig többé-kevésbé titokban folyik a fegyverkezés. Annyi bizonyos, hogy eddig a leszerelési konferencia semmiféle kézzelfogható eredményről nem számolhat be. Legutóbb is élesen szembekerült egymással a német és a francia delegátus, mindkettő a maga igazát vitatva, igaz ugyan hogy a gyülés után karonfogva sétáltak a folyosón — folytatván egymás meggyőzését.

Anglia és az Egyesült Államok minden befolyását felhasználta, hogy egyrészt a német-francia, másrészt pedig a francia-olasz ellentéteket elsimitsa és ezen nemzeteket közös megállapodásra birja, ami végül egy általában nem sikerült. Nagyon is kétséges ezután, hogy lesz-e valami közvetlen eredménye az egész világmegmozdulásnak, amelynek kapcsán a "Kanadai Magyar Ujság" olvasói négyezer aláirással tiltakoztak egy esetleges háboru ellen. Brüning a jelenleg szintén Genfben tartózkodó német kancellár április utolsó napján magához kérette a külföldi ujságirókat és a szó szoros értelmében könyörgött nekik, hogy rázzák már fel egyszer az egész világot a lefegyverezés érdekében.

NEM SZÜNTETIK BE A „RELIEF"-ET

UJABB KÖLCSÖNÖKKEL SEGITI KI OTTAWA AZ ELADÓSODOTT TARTOMÁNYOKAT — NEM TUD UJ KÖZMUNKÁKAT PÉNZELNI AZ ÁLLAMKINCSTÁR

Noha hetekkel ezelőtt olyan hirek keringtek a levegőben, mintha a kormány megvonná az államsegélyt a tartományoktól és a városoktól és ennek következtében a "direct relief"-et kénytelenek lennének sokhelyütt beszüntetni, ma már bizonyossá vált, hogy a fenti rém hirek nem felelnek meg a valóságnak. Igaz ugyan, hogy gyönkeres reformokra készülnek a munkanélküliek ellátásával kapcsolatban és — mint azt lapunk más helyén bővebben is mertetjük — a telepités elősegitésével szeretnének javitani a helyzeten. A közmunkákat viszont kénytelenek levenni programról ,illetőleg csak azokat fejezik be, melyekre már az eddigi költségvetésben van fedezet.

Lapzártakor még nem alakult ki annyira a helyzet, hogy az ottawai táviratok tömkelegéből valami maradandó intézkedést tudnánk kihámozni, annál kevésbé, mivel a képviselőház csak most emeli majd törvényerőre az ezzel kapcsolatos javaslatokat. Mindenesetre jó jelnek mutatkozik azonban, hogy ugy a liberális, mint a munkáspárti ellenzék elvileg hozzájárult Gordon közmunkaügyi miniszter ezirányu tervezetéhez, csak Woodsworth munkáspárti képviselő kifogásolta, hogy a munkanélkül biztositásról még most sem tájékoztatták a lakosságot, habár egész Kanada kiváncsi már a kormány álláspontjára ebben a nagyjelentőségü kérdésben.

Annyi azonban máris bizonyosnak látszik, hogy az ottawai államkincstár ezután is fog folyósitani kölcsönöket a tartományok részére, sőt nem szünteti be az eddig kiutalt segélyösszegek további folyósitását sát sem. A helyzet tehát ebből a szempontból maradna a régiben s amennyit költenek a közigazgatási kerületek és városok az ellátatlanok élelmezésére, annak egyharmadát, a tartományok ezirányu kiadásainak felét továbbra is megtériti a birodalmi kincstár.

Nem érdektelen a fentiekkel egyidőben tudomásul hoznunk, hogy a hivatalos kimutatások szerint eddig kereken 150 millió dollárt költöttek egész Kanada területén a munkanélküliek ellátására. Emellett az ottawai pénzügyminisztérium a következő külön segélyeket utalta ki ugyancsak a szegényebb néposztályok rettenetes helyzetével kapcsolatban: Manitoba 4 és félmillió, Saskatchewan 22 millió (beleértve a kiszáradt területeken osztott segélyt és a tavaszi munkákhoz kiosztott vetőmagvakat), Alberta 5 millió és British Columbia 5 és félmillió dollár. A keleti tartományok adatalt nem közölték, miután azok nagyobb adójövedelemmel rendelkezvén, közel sem szorulnak annyira a birodalmi támogatásra, mint a fiatalabb és ennek folytán pénzügyileg gyengébb alapokon nyugvó nyugati tartományok.

RENDELJE MEG LAPUNKAT A KATHOLIKUS "ÖRSZEM" VAGY A REFORMATUS "FIGYELŐ" HAVI FOLYÓIRATOKKAL EGYÜTT $4.00 HELYETT $3.25 KEDVEZMÉNYES ELŐFIZETÉSI DIJ BEKÜLDÉSE ELLENÉBEN!

„VISSZA AZ ANYAFÖLDHÖZ!"

GAZDASÁGI ÖTÉVES TERVET AKAR BEVEZETNI EGY QUEBECI FRANCIA BARÁT—TELEPITÉSSEL AKARNAK SEGITENI A MUNKANÉLKÜLISÉGEN

Mig az iparositási mozgalmak az Egyesült Államoktól kezdve Oroszországig csak egyes szakmák részére jelentettek fellendülést, viszont a tömegek nagyrészét még nagyobb nyomorba süllyesztették, egyesek a mezőgazdaság sebeinek behegesztésével szeretnének nemcsak a viszonyokon javitani, hanem fog lalkozáshoz juttatni a munkátlanok nagy részét.

A gyökeresen elhibázott kanadai telepitési politika és a szinte feneketlen mélységekbe zuhant terményárak következtében mindeddig nem sokat tettek az illetékesek, hogy a termelésre alkalmas, de mindeddig kihasználatlan földterületeket benépesitsék. Természetesen itt figyelembe vették, hogy a mai telepesek zöme korántsem érné be olyan állapotokkal mint amilyenben a régi pionirok nak részük volt. Viszont azt is meg kellett elvégre fontolni, hogy az ország mai technikai fejlettsége ellenére sem képes még hosszu évekig munkaalkalmat nyujtani a jelenleg közellátásra szoruló tizezreknek és végeredményben mégis csak kifizetődnék, ha nagyarányu telepitéssel annyira függetleniteni tudnák a földmüveléshez értőket, hogy azok legalább a megélhetésüket biztosithatnák.

Igy született meg azután számtalan "Back-to-the-land" mozgalom, mely immár az ottawai parlament bevehetetlennek hitt kapuját is áttörte és közeledik a megvalósulás felé. Ugyszólván mindenegyes tartományban élénk visszhangra talált ez az országos jellegü megmozdulás, de sehol sem gondoltak annyira érdekes kivitelre, mint Montrealban, ahol Abbé Georges Bilodeau, egy francia-kanadai barát egy ötéves telepitési terv érdekében vetette latba minden összeköttetését.

A több mint 25 esztendeje kizárólag szegény emberek letelepitésének élő francia barát kijelentette, hogy bár meggazdagodásról szó sem lehet, a gazdálkodás még igen sok embernek juttathatna megélhetést, ha a kormányok biztositanák az első néhány esztendőre a legszükségesebbeket. Szerinte egyedül Quebec tartományban 50,000 családot lehetne farmokon elhelyezni, ha az államkincstárnak módjában lenne 25 millió dollárt erre a célra felszerelések és természetbeni ellátás alakjában a jövő öt esztendő alatt folyósitani az uj telepesek segélyezésére, mindaddig, mig a saját terméseikből el láthatják magukat.

Május 2.-án már meg is érkezett a tartományi kormányokhoz és a közigazgatási kerületekhez az ottawai kormánynak a leirata ebben az országos fontosságu kérdésben. Az ottawai tervezet lényege az, hogy bár Kanada jelenleg nem birná el a nagybani letelepités költségeit, mégis a jelenleg adott segélyt egy összegben elő tudják teremteni egy egész évre előre és ezt a tartományok felelőssége alá hajlandók kiadni telepedési célokra azoknak, akik jelenleg az ugynevezett relief-en vannak.

Egyelőre még nehéz volna megjósolni, hogy mennyiben fog beválni a gyakorlatban a fenti tervezet, annyi azonban bizonyos, hogy ha a munkanélküliek felének tudnának csak ily módon otthont teremteni, máris nagy eredményt értek el. Egyuttal pedig az adók emelése helyett azok leszállitására lehetne számitani, ami a munkanélküli segélyek állandósulása esetén nehezen várható.

Amennyiben a közeljövőben annyira kifejlődik a terv, hogy honfitársaink javukra használhatnák, haladéktalanul közölni fogjuk a részleteket olvasóinkkal, viszont a jelen pillanatban kénytelenek vagyunk leszögezni, hogy egyelőre még nagyon is kezdetleges állapotban van az egész akció.

Ismét feszült az orosz-japán viszony

Április 29.-én, pénteken ünnepelte Japán Hirohito császár 31-ik születésnapját. A ferdeszemüek nagyhatalommá nőtt birodalmának fejét az egész országban, sőt a megszállott mandzsuriai tartományokban és Shanghai japánok által elfoglalt negyedeiben is megünnepelték. Éppen egy ilyen katonai ünnepi szemle alkalmával ismeretlen tettesek kézigránátot hajitottak Shirakawa japán vezénylő tábornok és Shigemitsu miniszter elé, akket a pontosan beállitott pokolgép sulyosan meg is sebesitett.

Ezt megelőzőleg felrobbantottak egy japán katonavonatot is az orosz-mandzsur határon és mig a japán hivatalos jelentés csak 14 halottat ismer be, magánhiradások szerint a halottak száma több százra tehető. A fenti szerencsétlenségek hatását még jobban kiélezi a japán kormánynak Moszkvához intézett azon jegyzéke, melyben egyenesen a szovjetet vádolja a merényletekre való felbujtással. Nem lehetetlen azonban, hogy a körülményeket Japán csak ürügyül használja fel arra hogy a Mandzsuriában lábrakapott japán-ellenes mozgalom elfojtására ujabb tizezer főnyi hadsereget küldjön.

MEZŐGAZDASÁGI KONFERENCIÁT HIVOTT EGYBE SASK.

A legnagyobb és az időjárás kegyetlenül szárazra fordulásáig leggazdagabb préritartomány junius 8.-ikára mezőgazdasági konferenciát hivott egybe Reginába, melyre hivatalosak a többi nyugati tartomány kiküldöttei is. Bárha a bejelentés szerint kizárólagosan gazdasági kérdésekről fognak ez alkalommal tárgyalni, beavatott körök arról is tudnak, hogy a nyugatkanadai tartományok állitólag közös megállapodásra szülnek egymás között és a nyárra Ottawába összehivott angol világbirodalmi konferenciától bizonyos közjogi kedvezményeket szeretnének magukknak kicsikarni.

Csodálatosan megmenekült egy 9 gyermekes magyar a haláltól

TITOKZATOS MÓDON LEVEGŐBE REPÜLT A MICHIGAN CENTRAL VASUTÁLLOMÁS EGYIK WELLANDI BARAKKJA — HÁROM EMBERT AZONNAL MEGÖLT A ROBBANÁS

Mult szombaton, április 30.-án délben a maga nemében páratlan szerencsétlenség történt a Michigan Central vásut kanadai szakasza mentén. Ez az amerikai vasutvonal ugyanis Nigara Fallstól Windsorig kanadai területen megy át és egyuttal a Canadian Pacific és a New York Central vasutvállalatok forgalmának egy részét is lebonyolitja. Több magyarlakta városon roboknak át — legtöbb nyire megállás nélkül — a nagy amerikai szerelvények és éppen két ilyen kanadai magyar végvár: Welland és Crowland között történt a tragikus kimenetelü katasztrófa.

A Szabó Lajos wellandi tudósitónk szivességéből beküldött 116 szavas távirat alapján a következő részleteket közölhetjük egyelőre a szerencsétlenségről: a Michigan Central vasut egyik munkásházában, a pálya fentartó alkalmazottak lakásául szolgáló ugynevezett "section-house"-ban eddig még ki nem derithető okból irtózatos robbanás történt. Az egész épületet levegőbe röpitő detonációt több mint egy mérföldes távolságban is hallani lehetett és mire az elősiető rendőrök megérkeztek a helyszinére, már nem segithették a szerencsétlenség három áldozatán: Sam Bell, Peter Hodowen és John Nukoluk ukrán illetőleg kanadai származásu munkásokon, akiket ugyszólván darabokra szaggatott a robbanás és a felismerhetetlenségig öszszemarcongolva holtan terültek el a romhalmaz között. Az egyik áldozatot egy, a másikat öt árva siratja hitvesén kivül.

A három halottal egyazon házban tartózkodó Székely Ferenc ismert wellandi magyart legnagyobb megletetésükre nemhogy életben, hanem sértetlenül találta meg a rendőrökből alakult mentő-osztag. Amennyire lesujtólag hatott a három pályamunkás halála, az 59 esztendős magyar munkás szerencsés megmenekülése óriási örömet keltett az egész környéken, annál is inkább, miután Székely kilenc gyermek atyja és közmegbecsülésnek örvend.

Mint Székely elmondotta, alig néhány perccel, hogy munkájuk végeztével mind a négyen együtt hazatértek, ő elhagyta a házat, hogy a szomszédos épületben megmosakodjék. Kisvártatva irtózatos mennydörgészerü robbanás rázta meg a levegőt és óriási fadarabok repültek szerteszét. Miután társai arról panaszkodtak, hogy átfáztak és éppen tüzet akartak gyujtani, talán abból kifolyólag történhetett a szerencsétlenség, lévén nagyobb mennyiségü gazolin az egyik helyiségben. Székely nem tudván a robbanás okát, futásnak eredt, hogy életét megmentse, majd pedig miután látta, hogy nem ismétlődik meg a robbanás, visszatért, hogy társain segitsen. Késön érkezett azonban és már csak holttestekre bukkant. Az egyik munkás tetemét tiz lábra vetette a robbanás, mely negyed mérföldes körzetben szórta el a ház darabjait.

Május 4.-én szakértői bizottság száll ki a helyszinre, hogy a katasztrófa okát tüzetesen kinyomozza és lehetőleg világosságot deritsen a szomoru szerencsétlenségre, mely három munkásember életét követelte.

Kitapasztalta a Szovjetet egy montreali szabó

EGY HÓNAP IS ELÉG VOLT A "PARADICSOM"-BÓL — MINDENÉT FELÁLDOZTA PETER MARTINSON AZ OROSZORSZÁGI KIRÁNDULÁSÉRT

Nap-nap után halljuk, hogy a földkerekségen egyedül Oroszország az a hely, ahol tejben-vajban fürödnek az emberek. Ha ugyan mégis akad valaki, aki esetleg ellene merne mondani az ál-prófféták mesemondásának, akkor is kész a válasz, hogy hát hiszen csak öt esztendeig tart a nélkülözés (és azután megint öt esztendeig és igy tovább) — s különben sem olyan rossz a muzsik dolga! Legalábbis nem rosszabb, mint a cár atyuska idejében. És ez is eredmény, hiszen ha most is meg kell szenvednie annak a szerencsétlen orosznak, legalább van értelme a dolognak, (?) miután az ötéves terv ... stb., stb.

Távol áll tőlünk, hogy bárkivel is vitába szálljunk, akik ma éppen ugy beszélnek Oroszországról, mint néhány évvel ezelőtt bizonyos ágensek Kanadáról. A különbség csak az, hogy mig emezeket kivándorlási célok vezették, Moszkva rendithetetlen barátai politikai téren szeretnének babérokat szerezni ha másként nem is, hát néhány guruló rubel alakjában. Mi sem természetesebb, hogy ezekután érdekelni fogja olvasóinkat,

Folytatás az 5-ik oldalon

Kifüstölik a Dukoborokat

Saskatchewan és British Columbia miniszterelnökei a hét végére tanácskozásra ülnek össze Victoriában, hova Anderson saskatchewani miniszterelnök május 3-ikán el is utazott. Mint értesülünk a tanácskozásnak fő célja, hogy a dukobor kérdést véglegesen rendezzék. Ugy B.C.-ben ugyanis, mint Saskatchewanban, az utóbbi időben ujra fellángolt a dukobor szabadság-mozgalom, melynek során ismét verekedésre, iskola-gyujtogatásokra és hasonló rendbontásokra került a sor, nem is szólván Veregin dukobor-vezér érdekes tanuvesztegetési pöréről. Anderson miniszterelnök Reginából való távozásakor kijelentette, hogy egyáltalában nincs a nemzetiségek ellen, hiszen a préritartományok lakosságának legalább fele nem kanadai eredetü. Nem hagyhatjuk azonban — ugymond — hogy szélsőséges elemek megbontsák a lakosság többi részének nyugalmát.

LEGUJABB HIREK

HÁROM ÓRAN KERESZTÜL hadakoztak a rendőrök Hamiltonban a május elsejei felvonuláskor, de szerencsére komolyabb sebesülés nem történt. Ontarióban még Torontóban, Sudburyban volt nagyobb tüntetés, mig Quebec tartományban egyedül Rouyn városkában került zavargásra sor. Allitólag mindazokat, akik szembeszálltak a rendőrökkel, deportálni akarják. Nyugatkanada — és a földkerekség — nagyobb városaiban minden baj nélkül folytak le a felvonulások.